

הישיבה השש-עשרה

ביום כ' בסיוון תשט"ז בשעה 10:00-1 בצהריים בבית החלוצות בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים בךחיים, בנעט, טורסיני (יו"ר), ייבין, פולוצקי (בחלקה האחרון של הישיבה), קוטשר, ריבלין, שירמן, שמעוני. חברי הכבוד הא' סלושין. החברים-היועצים האדונים לייבל, מירסקי, פאיאנס, פריץ, שלי. המנהל האמרכלי הא' מנור. חברי המזכירות המדעית האדונים איתן, מדין, ספן. האדונים אורבך, אירמאי, בורלא, הזו, יגון וקלוזנר הצמדקו על היעדרם. הא' שניאור בחו"ל.

- סדר היום: א. דין וחשבון של הוועדים
 ב. דין וחשבון סופי על תעתיק מעברית לכתב לאטיני
 ג. בחירת מנהלה (הנשיאות וראשי הוועדים)
 ד. הודעות

א. הא' טורסיני: מלבד פעולות הוועדים והוועדות מאז הישיבה האחרונה של המליאה היו כמה פעולות חשובות אחרות, בפרט בקשר לבניין: קבלת פנים להא' זלצמן ומקס פשוט של הנחת אבן-היסוד בהשתתפות; תחרות לתכנית של הבניין, שהצליחה הצלחה יתרה. השתתפו 86 מציעים, ומבין אלה יש שהגישו תכניות יפות ביותר. הצוות שוכה בפרם הראשון — הגב' לאה אטיאס והא' אהרן קשטן מחיפה. הא' קשטן יפקח גם על עבודות הבניין. לפי התכנית משתרע הבניין על 720 מט"ר, אולם בשנה הראשונה לא יהיה הכסף לביצוע התכנית בשלמותה. היינו מוכרחים ללוות כסף כדי לשלם לאדריכלים, והעניינים לפי שעה יגעים.

הא' ייבין: החוזה על הבניין עומד להיחתם בקרוב, וייגשו לעבודה, שתושלם תוך 15 חודשי. שר ההינוך הבטיח לנו סכום של 20,000 ל"י לסידור פנימי.

הכנסותינו בשנת 1955-1956 הסתכמו בסך 61,000 ל"י, וההוצאות קרוב ל-63,000 ל"י. גמרנו את השנה בגירעון של 2,000 ל"י. דבר זה לא היה מפתח, אילו ידענו שהשנה לא תהיה גרוועה יותר. התקציב לשנת הכספים 1956/57 נקבע ל-137,800 ל"י, ואף בזה יש לכבול את פעולתנו המדעית. אולם גם לסכום הזה אין גראים סיכויים להגיע השנה. הסכומים ברובם הם מוקצבים וברורים, ויש סיכויים מסוימים לסכומים אחרים, אולם כל זה יסתכם ב-75,000 ל"י, כלומר יהיה גירעון כ-63,000 ל"י. אין סיכויים לקבל סכומים נוספים מהקהל הישראלי. יש הצעה לגיים כספים בחוץ-לארץ, אולם יודעי דבר אינם אופטימיים. הא' מנור: בתוך הסכום של 137,800 ל"י כלול סל 20,000 ל"י למילון ההיסטורי. הסכום הנחון הוא אפוא כ-115,000, ומזה יש תקווה להשיג 75,000 ל"י. יוצא שהסרים לנו כ-40,000 ל"י.

הא' טורסיני: יש לציין בצער, שעיריית תל-אביב לא נענתה לפניית האקדמיה בענייני הקצבה.

הא' שמעוני מוסר דין וחשבון על פעולות ועד המינוח:
 א. נמשכת עבודת הוועדות, שנמנו בישיבה י"ב.

מן 33 חברי האקדמיה משתתפים בוועדות המונחים רק 18. יש דרישה לוועדות נוספות, אולם אין נכונות מצד החברים להשתתף. מבין 18 הפעילים 6 הם חברים, ו-12 חברים-יועצים.

ב. ועד המינוח החליט בישיבתו בכ"ב באדר תשס"ז על הכללים הבאים לקביעת סדר הדיון בוועדות המינוח:

1. הוועדה המקצועית מעיינת בחומר בקריאה א'.
 2. המזכירות שולחת חוזר של הצעות הוועדה ואוספת את ההערות עליהן.
 3. הוועדה דנה ברשימה ובהערות בקריאה ב'.
 4. המזכירות שולחת לחברי ועד המינוח את סיכום ההערות הלשוניות, שנתקבלו על החוזר, ומודיעה להם על השינויים, שהוכנסו ברשימה בקריאה ב'.
 5. ועד המינוח דן בעניינים, שחבריו מביאים לפניו לאחר העיון בחומר הנ"ל, ומחליט על אישור הרשימה ועל העברתה למנהלה ולמליאה, או ממליץ לפני הוועדה המקצועית על שינויים.
- ג. ועד המינוח החליט לאשר את הצטרפותם של הא' יהושע פֿני (שטיינבוך) ומאיר גלברט לוועדה המרכזית למונחי הטכניקה.

הא' מדן מוסר דו"ח של ועד הפרסומים:

יצאה חוברת ראשונה של "לשוננו" המחודש (כרך כ' חוברת א'). העורך – הא' בן-חיים, מזכיר המערכת – הא' מדן. חוברת נוספת תצא בסוף השנה. בידי המערכת טוכן גם חומר לחוברת שלישית. מ"לשוננו לעם" יצאו הקונטרסים כסדרם. קונטרס חודש סיוון יצא בשבוע הבא.

מן המילון לאנטומיה נדפסו עוד 2 גיליונות דפוס נוספים. הגיליון החמישי נמסר לסידור. גם המילון למלפונאות הולך ונדפס.

הא' בן-חיים מוסר דו"ח על פעולות ועד הדקדוק:

ועד הדקדוק פעל בשלושה כיוונים. א) בהכנת הדיון בשאלות כתיב ותעתיק. פרק זה מסתיים היום. ב) בשאלות דקדוקיות בצורה שיטתית. ג) בשאלות דקדוקיות "שוטפות".

היה בדעתנו להתחיל בארגונו של ארכיון תקליטים של מטמאי העדות השונות, אולם האנשים שפינו אליהם לא יכלו להיפנות השנה. כן חסר עדיין מקום מתאים לארכיון כזה.

התקשרנו עם הרב י"ז כהנא בעניין החומר שבידו על ענייני דקדוק בשו"ת. אוסף זה – מתוך כ-2000 ספרים – ישרת את תולדות הדקדוק, אולם אוסף החומר עדיין לא נשלם, והדבר יימשך עוד שנה או שנתיים.

הא' פריץ: לפי הידוע לי מתכנסת כל ועדה פעם בשבוע, ויש ועדה שערכה רב – והיא מתכנסת פעם בחודש, וזאת הוועדה לשאלות דקדוק שימושיות. השאלות הן מרובות, ויש לזרז את העבודה. זו שאלה מעשית ודהופה.

בעניין התקליטים שמענו שהעניין משהה. אולם השאלה דחופה היא, והאנשים מזקינים.

הא' שלי: מה גורלן של השאלות השוטפות, הבאות לפני הוועדות לדקדוק? הא' בן־חיים: נותנים עצה כהוראת שעה, שכן לא נוכל לעכב את מתן התשובה עד לאחר החלטת המליאה.

הא' שלי: ידוע לי על שאלות שלא נענו.

הא' בן־חיים: דנים עליהן. אנו מקווים, שפרק חשוב (על הקמץ) יובא לפני המליאה בחורף הבא.

הא' פרץ: השאלה היא אחרת. הוועדה אינה מסוגלת להשיב תשובות בתוך זמן קצר, ולכן נמנעים מלשאל אותה. הוועדה עובדת בקצב איטי מאוד. נחוצה ריאורגניזציה. אולי תחליט הנשיאות לתת לוועדה זו ייפוי־כח להחליט בעצמה אחרי שתי קריאות.

הא' בן־חיים: הוועדה צריכה לברר ברר היטב. אדם פרטי יכול להשיב מיד, הוועדה צריכה לעיין. אין לנו מנגנון של עובדים, שישפיק להכין את החומר. יש כאן בעיות עקרוניות גדולות במבנה הלשון החדשה. החומר הזה טעון עיון.

הא' פרץ: אפשר לגייס אנשים.

הא' טור־סיני: זאת אחת השאלות שתעמודנה לדיון בשעת בחירת חברי הדשים בראשית השנה הבאה.

הא' שמעוני: מה משפט החברים שאינם מראים "סימני חיים"? האם צריך חבר כגון זה להישאר בחברותו ולסגור את הדרך בפני חברים אחרים?

הא' בן־חיים קורא סעיף IV ס"ק ד מ"חוק המוסד העליון ללשון העברית"; "...רשאי המוסד לראות מקומו של חבר כמקום שנתפנה ולמנות אחר במקומו או למנות לו ממלא מקום זמני, אם החבר לא השתתף בישיבות המוסד שנה תמימה..."

הא' שירמן: יש כאן סכך. אם יבוא החבר לישיבה, וטמלא מקומו נשאר גם הוא, מה דינו של החבר?

הא' טור־סיני: תינטל ממנו זכות ההצבעה.

הא' לייבל: לעניין הארכיון של הדיאלקטים: הוועדה האחרונה של ההסתדרות צולמה והוקלטה במילואה. שמעתי שם כמה וכמה אנשים ממוצא שונה, וראוי לחקור את נאומיהם מבחינה פונית, סינטקאטית וכד'. כדאי לבקש את החומר הזה.

הא' בן־חיים: חלק מן החומר מצטבר בחוג לבלשנות באוניברסיטה. מן החלק העברי נוכל לקבל העתקים. הדחייה בעבודתנו באה, משום שהאנשים היכולים לטפל בדבר זה עסוקים כעת. האפשרות לגבות עדות לא תחלוף עוד במשך זמן רב.

ב. הא' בן־חיים: ההצעה לתעתיק מדויק הובאה לפני המליאה בישיבתה הקודמת, ועפ"י ההחלטה חזרה הוועדה לתעתיק ודנה בכללי התעתיק הזה. נשקלו ונדונו הערעורים, שנאמרו בישיבת המליאה ושהוגשו לוועדה בכתב, ועל יסוד דיון מפורט הוחלט בוועדה פה אחד:

ב (רפה) - v

פ (רפה) - f

ג, ד, ת רפות: g, d, t או g̃, d̃, t̃ כרצון המעתיק

ש (שמאלית) - ś

סגול - e; צירי - é

החטפים – ä, ö, ě – השווא הנע – ē (כמו חטףסגול)
 ההגאים הזרים ג', ז', צ' – č, ž, ě

ברוב דעות מכריע (הא' פולוצקי התנגד) הוחלט לתעתיק את צ – z (ז) וקו
 תחתיה): Nizzana, Havazzelet, Ha'arez, Yizhaq, Zevi.

הוועדה ממליצה לפני המליאה, שסימן זה (z) יוכנס גם לתעתיק הפשוט
 במקום ts.

שאר ההגאים, שלא באו עליהם ערעורים לא בוועדה ולא במליאה,
 יועתקו כדרך שהוצעו למליאה בישיבה הקודמת.

הא' טורסיני: בכל הנוגע לתעתיק המדויק, החלטות הוועדה הן הכרעות
 בתוקף ייפוי-הכוח שניתן לה מטעם המליאה. אולם באשר לסימון צ בתעתיק הפשוט יש
 להתחיל כאן. לא הועלתה במליאה כל הצעה לסמן צ – z. החלטה זו נולדה בוועדה בזמן
 הדיון בתעתיק המדויק. אמנם צ הגייתו ts ברוב המבטאים הנהוגים, אבל הכתיב אינו
 נוהג כך. "בן צבי", "ציון" נכתבים ב-Z לאטינית, ורבים יתמרטרו, אם נכניס שינוי. לעומת
 זאת z בסימון קו למטה מראה על מבטא מיוחד, בין שנבטא § ובין שנבטא ts. לכן
 מצאנו דרך טובה גם בתעתיק הפשוט – סימן הקו התחתי נמצא גם במכונת הכתיבה, וכך
 גם הבדלנו בין k – ḳ. נדמה לי, שזאת הצעה טובה.

הא' מדן: ע"י קבלת הצעה זו אנו גם מקטינים את ההפרש בין התעתיק הפשוט
 ובין התעתיק המיועד לצורכי דיוק.

הא' שלי: יש הבדל בין התעתיקים, כגון בסימון ח (בפשוט h̄, במדויק h̄). גם
 כאן אפשר לאחד את 2 הסימנים. מה טעם לסמן ח בכתיב הפשוט בקו, ובמדויק בנקודה?
 הא' טורסיני: בתעתיק הפשוט יש צורך להתחשב בסימני מכונת הכתיבה,
 ואילו במדע מסמנים h̄ וז' ע"י נקודה לציון הנחציות, וכן בתעתיק המדויק אנו מציינים
 את הפוניטיות וההיסטוריות.

הא' בן-חיים: בתעתיק המדויק יש § (=ט) ו- [(=ת רפה, כרשות), ומכאן
 (שאינו מקום לקבוע § בשני התעתיקים כסימן לאות טי. אשר לתעתיק הפשוט, הקו מתחת
 ל-h נבחר בוועדה לפי שיקולים מעשיים. הנקודה מיטשטשת במפות וכדו'.

הא' שירמן: במכונת הכתיבה יש קווים. האם קיים סידור דומה גם בדפוס?
 (תשובות: כן). אולי בכליאות כדאי להעלות נשכחות ולהציע את סימן §, שיש במכונות
 הדפוס.

הא' טורסיני: הציבור לא יסכים, ובייחוד – האנשים הכותבים את שטמב z.
 § קובע מבטא, שהוא רק מבטאם של חלק הדוברים עברית.

הא' מדן: את החשש של מר שלי לגבי הסתירה שבין שני התעתיקים בנוגע
 לתעתיק האות ה אפשר לסלק, אם נרשה בתעתיק הפשוט בחירה בין נקודה לקו.

הא' בנעט: אני מציע תיקון להצעת הא' מדן. הכלל הוא, שאת האות ח מסמנים
 ע"י h̄, ואילו במקרים מיוחדים אפשר לסמנו h̄ (גם בתעתיק המדויק).

הא' ייבין: אני מתנגד להחלטה כפולה כזאת. חובתנו להחליט, אם יש נקודה
 או קו. בתעתיק המדויק יש לנו עניין עם מלומדים. הכתיב הפשוט ניתן לאנשים, שאין
 להם כל ידיעה בעניין זה, ואתם צריך להדריך. אינני רואה את ההפסד הגדול שבניגוד
 בין שני התעתיקים האלה. אין כל אפשרות מעשית לקבוע נקודה, במכונת כתיבה קשה
 ל"שים" נקודה, וקל יותר לשים קו. גם הקו מקשה, אולם אין דרך קלה יותר.

האחד מיה ללשוו העברית - מווג בזכויות יוצרים

הא' שמעוני: אף בגלל הקוראים, שאסור להכשילם אין לתת כפילות. ולעניין ש, ש — מדוע לא נשתמש בסימן ξ לציון ξ (שמאלית) גם בתעתיק הפשוט? הא' טורסיני: אנחנו כותבים בשביל לועזים. הם לא ידעו מהי ξ . הא' פֵאִיאַנס: מה טיבה של ה"רשות" שבסימון ג, ה, ת רפות? הא' טורסיני: ב, כ, פ — מבדילים במבטא בין דגוש לרפה; ג, ה, ת — יש מבטאים המבדילים ויש שאינם מבדילים, וזכור לאותם המבטאים המבחינים ג, ה, ת רפות השארנו את האפשרות לסמן.

הא' בנעט: אפשר שלא יהיה בלבול, אם נאמר שההגה נכתב ה, ורק במפות וכד' ייכתב ה. סוף סוף נדפסו דברים רבים, שהכילו נקודות, שלא נימשטשו. באשר למכונת כתיבה, כאן הקו הוא בלתי־מעשי, מפני שהוא משתמש להדגשות ופיזור וכד'. הא' איתן: לספקו של הא' פֵאִיאַנס, אולי אפשר להציע תיקון בנוסח: "אם יש לסמן ג רפה, תסמן כך...".

הא' טורסיני: אם אנחנו כותבים "רשות" (לסמן ג, ה, ת, רפיות), הרי שאנו נותנים את דעתנו, שתיתכן סיבה וצורך (ענייני או היוצני) לכך.

הא' פֵרֵץ: במקום "רשות לסמן" — "בשעת הצורך מסמנים".

הא' טורסיני: מתנגד ל"בשעת הצורך".

בהצבעה נדחתה הצעתם של הא' מֵדָן ובנעט למתן רשות בחירה בתעתיק הפשוט בין ה ל־ה.

ההצעה לקבוע גם בתעתיק הפשוט את הסימן z לאות צ נתקבלה ברוב של 5 קולות נגד 1.

הא' פולוצקי נמנע מלהשתתף בשתי ההצבעות.

ג.

לנשיא האקדמיה נבחר הא' טורסיני.

לסגן־הנשיא נבחר הא' כהן.

לוועד המינוח נבחרו האדונים בן־חיים, ייבין, כהן, פֵאִיאַנס, שמעוני (יו"ר).

לוועד הדקדוק והמילון התיסטורי נבחרו האדונים בן־חיים (יו"ר), בנעט, ברגרין, קוטשר, שירמן.

לוועד הפרסומים נבחרו האדונים בן־חיים, הזז, הלקין, פולוצקי (יו"ר), ריבלין.

לוועד האטרכלי נבחרו האדונים ייבין (יו"ר), פֵרֵץ, ריבלין, שמעוני.

הא' טורסיני: אני מודה לכם על הבחירה. למותר לציון שוהי "מִפְלָח" כבדה

בשבילי, מבחינת האחריות והחובות שהתפקיד מטיל עליי. אשתדל במשך תקופה זו לשאת בעול.